

Tasavallan presidentti Sauli Niinistön muistopuhe presidentti Mauno Koiviston hautajaisissa

25. toukokuuta 2017

Julkaistavissa puheen päätyttyä n. klo 14.20

MUUTOSVARAUKSIN

Suuri suomalainen on poistunut keskuudestamme. Mauno Henrik Koivisto, tasavaltamme yhdeksäs presidentti, on noussut ajasta iäisyyteen. Hän lähti, mutta on yhä lähellämme. Ajatuksineen, tapoineen, arvoineen ja periaatteineen; hän on läsnä.

Muistella nyt tässä häntä; on kuin onnistuneen Suomen tarina samalla liikkuisi kuvina silmien editse.

Presidentti Koiviston ainutlaatuisuus ei ollut siinä, että hän tunsi kansan, vaan siinä, että kansa tunsi hänet. Kansa tunsi; tunnisti, vaikka hänen sanomaansa toisinaan kuvattiin vaikeaselkoiseksi tai tulkinnanvaraiseksi. Kansa oli viisas tulkki.

Pohdiskeleva, fundeeraava tapa lähestyä asioita toi tavallisen kansalaisen lähelle valtiomiestä, lähemmäs kuin Suomen historiassa kenties koskaan aiemmin oli koettu. Mauno Koiviston ytimekkäät ja analyttisen terävät, kuin usein myös humoristisen lämpimät tokaisut jäivät osaksi suomalaisuutta. Ne kuvastavat ajattelua, periaatteita ja arvoja, jotka yhä vaikuttavat teoissamme ja toiminnassamme.

Tällaista vaikutusta omaan kansaansa voi vahvistaa vain henkilö, joka ei ole pelkästään suuri valtiomies, vaan myös ja ennen kaikkea suuri ihminen.

* * *

Työ, opinsaanti ja luottamus ovat suomalaisen menestyksen ja hyvinvoinnin kulmakiviä. Mauno Koivistolla oli vahva omakohtaisen esimerkin antinsa kussakin.

Hänen elämässään työn eetos kirkastui vertaansa vailla olevaksi monipuoliseksi uraksi, niin kirvesmiehestä satamatyökonttorin hoitajaksi, kansankoulunopettajasta Suomen Pankin pääjohtajaksi kuin valtiovarainministeristä pääministeriksi sekä lopulta tasavallan presidentiksi.

Näissä toimissaan Koivisto tuli tuntemaan kaikilla tasoilla suomalaista työelämää ja suomalaisen työntekijän. Kenties hän havaitsi, etteivät ihmisten vuorovaikutuksen lainalaisuudet kovinkaan paljon poikkea, oltiinpa rakennuksella haalareissa tai hallitusten pöydissä puku päällä.

Rinnan työnteon Koivisto oli aikuisopiskelija: Ylioppilaaksi tulon jälkeen maisteriksi ja lopulta tohtoriksi. Lahjakkuutta se vaati, mutta myös tiedonjanoa ja vahvaa tahtoa oppia ja osata uutta. Tänä päivänä puhumme paljon elinikäisestä oppimisesta ja aikuiskoulutuksesta; Mauno Koivisto tiesi ne jo vuosikymmeniä sitten.

Puhuessaan Euroopan parlamentin istunnossa vuonna 1993 hän kuvasi: ”Me suomalaiset olemme vakavaa väkeä. Olemme vähäpuheista väkeä. Mutta epäilystä ei pitäisi olla siitä, että pidämme tavallisesti sanamme.”

Tämä on upea ilmaisu, osoitettu puheliaammalle väelle. Monimietteenkin, kun tarkkaan lukee. Mutta sanoma on selvä: Luottamus on A ja O, meille, ja myös teille.

Mauno Koivisto itse oli aina luottanut. Hän ei epäröinyt ryhtyä vapaaehtoisena väestönsuojeluun ja saman tien rintamalle taisteluun luottamuksensa puolesta.

Siitä ajasta hän kertoi kirjeessään: "Kun on ollut mukana pelissä, jossa oma henki on panoksena, niin kaikki muut pelit ovat sen kokemuksen jälkeen pieniä."

Myöhemmin, politiikan kiivaassa 1980-luvun vaihteen pelissä hän joutui luottamaan siihen, että häneen luotetaan. Luotti oikein, luotettiin.

* * *

"Joskus on keskusteltu siitä, monesko tasavalta ja kenen tasavalta meillä kulloinkin on menossa. Minusta meillä on se sama tasavalta, joka syntyi vuonna 1917 ja joka järjestyi nykymuotoonsa vuonna 1919." Näin Mauno Koivisto kirjoitti vuonna 1995 muistelmateoksensa lähes viimeisillä riveillä.

Tätä asiaa voi kyllä arvioida toisellakin tavalla.

Pääministerinä Koivisto joutui kovan paikan eteen vuonna 1981, jolloin hänen johtamaansa hallitusta kammettiin syrjään. Hän totesi tuolloin: "Hallituksella on aikaa niin paljon kuin eduskunta sitä hallitukselle suo." Ei siis ollut mitään eduskuntaa ohittavaa valtaa.

Presidenttinä Mauno Koivisto oikeastaan jatkoi samaa teemaa: presidentin valtaoikeuksia kavennettiin ja eduskunnan valtaa, parlamentarismia kautta, vahvistettiin. Eikä edes hallituksia muodostettaessa taustalla enää ollut nomenklatuurin haamua.

Koiviston linja kiteytyy hänen omassa lausumassaan: "Minusta on turvallisinta, että pyramidi on kannallansa eikä kärjellensä: on parempi, että kovin suurta valtaa ei ole yksissä käsissä, on parempi, että valtakunnan suuriin ratkaisuihin tarvitaan myös useamman kuin yhden henkilön kanta."

Koiviston tasavalta oli siis ainakin toisenlainen tasavalta. Eikä sellainenkaan ajatus, että silloin alkoi Suomen toinen tasavalta, ole ollenkaan kaukana.

* * *

Mauno Koivisto asettui ulkopoliittikan johtoon kylmän sodan taas kiristyessä. Vakaa harkinta ja hillitty viisaus olivat siinä tilanteessa hänen välineensä. Ei ollut mitään syytä keksiä ulkopoliittikan linjaa uudelleen, kun perinteinen linja jätti riittävästi tilaa joustavaan soveltamiseen.

Vaikeitten vuosien saldoa nähtiin, kun Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton johtajat valitsivat Helsingin kohtaamispaikakseen. Kun tapahtumat vyöryivät ja väylä aukesi 1990-luvun alussa, Koivisto ei epäröinyt sille astua. Koiviston kauden lopputulema oli, että Suomi oli tiiviisti Euroopassa ja lännessä säilyttäen samalla tasapainoiset sekä tasavertaiset suhteet itään. Siitä on ollut hyvä jatkaa.

* * *

Yli 50 000 suomalaista jätti Mauno Koiviston surukirjoihin viimeisen tervehdyksensä. Eräs niistä kuuluu: "Ylhäällä, alhaalla, sivuilla, edessä ja takana eilen, tänään, huomenna on hyvä turvaverkko. Kiitos Jumalalle ja Teille sen eheänä pitämisestä."

Nämä koskettavat ja kunnioittavat tervehdykset kertovat arvostuksesta, myös kaipauksesta, ja monet myös omakohtaisesta tapaamisesta.

Mauno Koivistosta on paljon tarinoita, joissa usein on opetus. Kerrotaan, että Tähtelään satoi runsas lumi. Avulias turvamies tarttui lumikolaan, kunnes isäntä tuli paikalle, otti ohjat ja kolan: "Tämä on minun lumeni!" Niin, tuli sitten taivaalta tai maasta, isompaa tai pienempää: minä hoidan tonttini, olipa mitä tahansa – sitähän siinä sanottiin.

Lähempänä häntä kuin aiemmin, Kultarannassa muutama vuosi sitten, Koiviston kanssa seurasimme katsomossa lentopallo-ottelua, jossa hänen seniorijoukkueensa kohtasi Raison veteraaneja. "Olis sittenki pitänyt ottaa ne pelikampeet mukaan", sanoi Mauno aina jos oma porukka tuntui olevan alakynnessä. Hänellä oli palavaa halua olla kentällä kuin kentällä antamassa osansa ja vaikuttamassa.

Mutta tämän kaiken yli tulee "ME".

"Me", on jatkuvasti toistuva pronomini Mauno Koiviston muistelmakirjassa. Me, se on Tellervo ja hän, kokevat yhdessä arkipäivää, tekevät yhdessä työtä ja väliin fundeeraavat toisilleen. Joskus ovat eri mieltä ja se päättyy heti, kun lopettaa olemasta eri mieltä Tellervon kanssa.

On suurmiehiä ja on suurnaisia. Yhdessä uskomattoman suuria.

Ei heitä mikään erota.

* * *

Koko Suomi muistaa tänään presidentti Koivistoa ja hänen elämäntyötään syvää kunnioitusta ja kiitollisuutta tuntien sekä hänen läheistensä suruun osaa ottaen.